

Konwencja madrycka – Konwencja z Niamey: europejski wzorzec dla Afryki

Hanna Dumala¹

Streszczenie:

Celem artykułu jest udzielenie odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania: po pierwsze, czy, i jeżeli tak, to w jakim stopniu Unia Afrykańska przygotowując konwencję o współpracy transgranicznej wzorowała się na rozwiązaniach europejskich opracowanych przez Radę Europy? Chodzi o takie kwestie, jak przyjęta definicja współpracy transgranicznej, struktura oraz treść konwencji. Po drugie, które z rozwiązań zastosowanych w Konwencji z Niamey wynikają ze specyfiki sytuacji na kontynencie afrykańskim i na czym one polegają? Analizie poddano wyłącznie akty prawne (analiza komparatywna treści konwencji), a nie empiryczne przykłady współpracy transgranicznej.

Słowa kluczowe:

współpraca transgraniczna, Rada Europy, Unia Afrykańska, Konwencja madrycka, Konwencja z Niamey

Link do artykułu:

http://www.pogranicze.uni.opole.pl/biblioteka/docs/tom4/dumala_t4n1.pdf

Standard cytowania (APA):

Dumala, H. (2016). Konwencja madrycka – Konwencja z Niamey: europejski wzorzec dla Afryki. *Pogranicze. Polish Borderlands Studies*, t. 4, nr 1, s. 25-41.

Wprowadzenie

„Przemiany europejskich pograniczy oraz sukces zachodzącej tam kooperacji znajduje naśladowców na innych kontynentach, także w Afryce.” (Modzelewski i Żukowski 2013: 40). O ile jednak problematyka współpracy transgranicznej w Europie doczekała się w Polsce licznych studiów i opracowań, to literatura przedmiotu w odniesieniu do kontynentu afrykańskiego jest więcej niż skromna. Przedmiotem artykułu jest normatywny aspekt współpracy transgranicznej w Europie i Afryce. Jego celem jest udzielenie odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania: po pierwsze, czy, i jeżeli tak, to w jakim stopniu Unia Afrykańska przygotowując konwencję o współpracy transgranicznej wzorowała się na rozwiązaniach europejskich opracowanych przez Radę Europy? Chodzi o takie kwestie,

---

¹ Dr hab. Hanna Dumala – profesor nadzwyczajny w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (hanna.dumala@poczta.umcs.lublin.pl).

jak przyjęta definicja współpracy transgranicznej, struktura oraz treść konwencji. Po drugie, które z rozwiązań zastosowanych w Konwencji z Niamey wynikają ze specyfiki sytuacji na kontynencie afrykańskim i na czym one polegają? Analizie poddano wyłącznie akty prawne (analiza komparatywna treści konwencji), a nie empiryczne przykłady współpracy transgranicznej.

Współpraca transgraniczna w Europie prowadzona jest od – co najmniej – końca II wojny światowej. Pierwsze propozycje jej kodyfikacji w ramach Rady Europy (RE) pojawiły się już w 1966 r., aby ostatecznie przyjąć postać „Europejskiej Konwencji ramowej o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi”² sporządzonej w Madrycie 21 maja 1980 r. (stąd określenie Konwencja madrycka lub ramowa). Jeszcze przed uchwaleniem konwencja uznawana była za „nową doktrynę prawa międzynarodowego zarządzającą stosunkami sąsiedzkimi przez granice” (Dumała 2010: 9). Odegrała ważną rolę w promowaniu współpracy transgranicznej w Europie – do jej regulacji odwołują się inne dwu- i wielostronne umowy zawierane przez państwa europejskie (Dumała 2012: 127–142).

Konwencję madrycką podpisało i ratyfikowało (według stanu na maj 2016 r.) 39 z 47 państw członkowskich RE (Patrz: Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 106). Dwa państwa ją podpisały, ale jak dotychczas nie ratyfikowały – są to: Islandia i Malta, które sygnowały konwencję już dość dawno, bo w 1999 r. Nie podpisały konwencji: Andora, Estonia, Grecja, Macedonia, San Marino i Wielka Brytania, co jednak – jak warto zauważyć – nie stanowi przeszkody w prowadzeniu przez nie współpracy transgranicznej. Konwencja madrycka obowiązuje już blisko 35 lat – weszła w życie 22 grudnia 1981 r., po spełnieniu określonego w art. 9 ust. 2. warunku złożenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy czterech dokumentów ratyfikacyjnych³.

Konwencja Unii Afrykańskiej o współpracy transgranicznej (‘African Union’ 2000) jest dokumentem znacznie młodszym. Została przyjęta przez 23. sesję Zgromadzenia Unii Afrykańskiej (UA) w Malabo i otwarta do podpisu 27 czerwca 2014 r. Nazywana jest Konwencją z Niamey, ponieważ to w stolicy Nigru w maju 2012 r. ustalono ostateczną wersję treści umowy. Wśród przywódców UA istnieje przekonanie, że jest to „nowatorski dokument, który wyznacza dalszą drogę do wsparcia i instytucjonalizacji inicjatyw transgranicznych” (‘The

2 „Dziennik Ustaw” 1993, nr 61, poz. 287.

3 Dodatkowym warunkiem było, aby co najmniej dwa z nich posiadały wspólną granicę. Warunek ten został spełniony, ponieważ pierwszymi państwami ratyfikującymi konwencję były (wymienione w kolejności chronologicznej): Norwegia, Dania, Szwecja i RFN, czyli dwie pary sąsiadów.

African Union celebrates' 2014). Konwencja z Niamey nie weszła jeszcze w życie, ze względu na dość wysokie wymagania odnośnie ratyfikacji. Zgodnie z art. 15, warunkiem jej wejścia w życie jest ratyfikacja przez 15 państw – konwencja wchodzi w życie 30 dni po otrzymaniu przez Przewodniczącego Komisji UA piętnastego dokumentu ratyfikacyjnego. Pierwszym państwem, które ją podpisało był Niger, który uczynił to 1 grudnia 2014 r. Dotychczas (dane z kwietnia 2016 r.) konwencję podpisało jedynie 9 państw, z czego tylko jedno – wspomniany Niger – ratyfikowało ('List of' 2016).

Tabela 1. Aktualny stan prawny

	Konwencja madrycka	Konwencja z Niamey
Data sporządzenia	21 maja 1980 r.	27 czerwca 2014 r.
Data wejścia w życie	22 grudnia 1981 r.	–
Liczba ratyfikacji / podpisów bez ratyfikacji	39 / 2	1 / 8
Objętość	preambuła, 12 artykułów, załącznik	Preambuła, 17 artykułów

Źródło: opracowanie własne.

Geneza Konwencji z Niamey

Łączna długość granic afrykańskich wynosi około 140 tysięcy kilometrów, z czego 80 tysięcy to granice lądowe, a 60 tysięcy morskie (Meyer 2015b: 7). Jak podkreśla Anthony I. Asiwaju (2010: 5), wyjątkowość kontynentu afrykańskiego polega między innymi na tym, że jedynie 26% granic lądowych ma charakter orograficzny, a więc wykorzystuje naturalne bariery środowiska geograficznego (rzeki, góry, doliny), a pozostałe 74% to granice geometryczne, w tym astronomiczne (przeprowadzone wzdłuż równoleżników i południków), nazywane często „sztucznymi”. Zdaniem Kamila Zajączkowskiego (2010: 193) i Arkadiusza Żukowskiego (2010: 226) udział granic geometrycznych jest mniejszy i wynosi około 40%. Granice takie nie uwzględniają nie tylko właściwości przyrodniczych terenu, ale także czynników ludnościowych i gospodarczych. Należy zgodzić się z Judith Vorrath, że może to być szansa dla rozwoju współpracy transgranicznej na tak wyznaczonych pograniczach (cyt. za: Żukowski 2010: 236).

Kwestie granic w Afryce były od początku istotnym wyzwaniem dla niepodległych państw kontynentu. W uchwalonej 25 maja 1963 r. w Addis Abebie *Karcie Organizacji Jedności Afrykańskiej* (OJA) przyjęto zasadę poszanowania suwerenności i integralności terytorialnej każdego państwa (art. III ust. 3), co

w praktyce oznaczało akceptację granic istniejących w momencie uzyskiwania niepodległości, czyli *de facto* odziedziczonych po czasach kolonialnych. I sesja Zgromadzenia Szefff Państw i Rządów OJA, która obradowała w lipcu 1964 r. w Kairze, przyjęła rezolucję zatytułowaną *Border Disputes among African States* (AHG/Res. 16(I). 1964), w której potwierdzono tę zasadę i jej ściśle przestrzeganie (pkt 1) oraz oświadczone, że wszystkie państwa członkowskie zobowiązują się do poszanowania granic istniejących w momencie osiągnięcia niepodległości (pkt 2) ('From Barriers' 2013: 17). Zdaniem Romana Meyera (2015a) oznaczało to tylko tyle, że „puszka Pandory pozostała zamknięta”, ale problem pozostał, czego wyrazem były między innymi spory graniczne i konflikty terytorialne, który toczyły się w Afryce po uzyskaniu przez państwa kontynentu niepodległości (Łętocha 1973; Kenig 1981; Dumala 1990). Pełne i ostateczne rozwiązanie kwestii granic w Afryce stało się niezbędnym warunkiem bezpieczeństwa oraz pokojowego i zrównoważonego rozwoju kontynentu także dla następczyni OJA, czyli Unii Afrykańskiej (Kenig-Witkowska 2015).

Tylko na około 29 tysiącach kilometrów afrykańskich granic lądowych (1/3) została dokonana demarkacja. Z tego względu jednym z ważniejszych celów UA stało się precyzyjne wyznaczenie granic w terenie. Jak podkreślają twórcy Programu Granicznego Unii Afrykańskiej (*The African Union Border Programme*; AUBP), demarkacja sprawia, że „granica jest widoczna na ziemi” i staje się rzeczywistością dla wszystkich zainteresowanych stron, w szczególności ludności pogranicza. Brak demarkacji stanowi potencjalne źródło napięć, sporów i konfliktów (AUBP 2014a: 20). Pierwotnie zakładano, iż proces ten uda się zakończyć w ciągu 10 lat – do roku 2012. Nie został on jednak dotrzymany i decyzją Zgromadzenia UA z lipca 2011 r. przesunięto tę datę na 2017 r. (Assembly/AU/Dec.369 (XVII), pkt 29)⁴.

W styczniu 2007 r. na 8. zwyczajnej sesji Zgromadzenia UA ustanowiono wspomniany wyżej Program Graniczny Unii Afrykańskiej (Assembly/AU/Dec.145 (VIII), pkt 18). 7 czerwca 2007 r., podczas pierwszej Konferencji Ministrów Afrykańskich odpowiedzialnych za sprawy granic (dalej jako: Konferencja Ministrów), która odbyła się w Addis Abebie, przyjęto Deklarację o AUBP i warunki jej realizacji ('From Barriers' 2013: 65–70), która została następnie zatwierdzona przez Radę Wykonawczą UA na jej 11. sesji zwyczajnej (Akra, 25–29 czerwca 2007 r.). AUBP jest wyrazem zaangażowania państw afrykańskich

4 Warto dodać, że AUBP otrzymał z Niemiec, Francji, Belgii, Wielkiej Brytanii, Włoch i Portugalii, archiwa kolonialne dotyczące granic afrykańskich. Dostęp do nich pomoże przyspieszyć przeprowadzenie ustalenia i wytyczenie granic na kontynencie ('The African Union calls' 2014).

w przewyższanie negatywnego postrzegania granicy jako „bariery” i przekształcanie granic w „mosty” do współpracy, integracji i rozwoju społeczno-gospodarczego. Program kładzie nacisk na aktywną strategię zapobiegania konfliktom w celu wyprzedzenia konieczności ich rozwiązywania. Ten zasadniczy cel Programu potwierdza jego usytuowanie w Departamencie Pokoju i Bezpieczeństwa Komisji UA (szerzej patrz: <http://aubis.peaceau.org/>). Celem AUBP jest nie tylko rozwiązywanie problemów, które wynikają z braku delimitacji i demarkacji granic, ale także wspieranie budowania potencjału personelu odpowiedzialnego za zarządzanie granicami, mobilizacja środków finansowych i realizacja projektów współpracy transgranicznej. Kolejne deklaracje dotyczące Programu i jego realizacji przyjęto podczas Konferencji Ministrów w Addis Abebie 25 marca 2010 r. i Niamey 17 maja 2012 r. ('From Barriers' 2013: 73–88).

AUBP podkreśla tzw. wartość dodaną współpracy transgranicznej⁵. Wskazuje przy tym na trzy aspekty tej wartości dodanej: polityczny, instytucjonalny i gospodarczy. Z politycznego punktu widzenia współpraca transgraniczna buduje klimat zaufania i dobrych przyjaznych kontaktów, przyczyniając się w ten sposób znacząco do integracji Afryki. W sensie instytucjonalnym wzmacnia ona aktywny udział i odpowiedzialność obywateli, władz lokalnych i grup społecznych po obu stronach granicy. Gospodarcza wartość dodana współpracy transgranicznej polega na tym, że umożliwia ona mobilizację endogenicznego potencjału gospodarczego, co jest decydującym czynnikiem walki z ubóstwem (AUBP 2014b: 11–12).

Istotnym dopełnieniem Konwencji z Niamey jest przyjęta w tym samym czasie, czyli podczas 23. sesji zwyczajnej Zgromadzenia UA w Malabo 27 czerwca 2014 r., „Afrykańska karta wartości i zasad w sprawie decentralizacji, samorządu lokalnego i rozwoju lokalnego”⁶. Art. 17. Karty zatytułowany „Solidarność, współpraca i partnerstwo” zobowiązuje państwa do przyjęcia regulacji określających warunki, w których samorządy lub władze lokalne mogą tworzyć partnerstwa lub współpracować z samorządami innych państw (nie tylko afrykańskich). Karta ta jest afrykańskim odpowiednikiem „Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego” przyjętej przez RE w 1985 r.

5 Widać wyraźne wzorowanie się na Stowarzyszeniu Europejskich Regionów Granicznych (SERG), które w 2002 r. wprowadziło to określenie w odniesieniu do współpracy transgranicznej w Europie. SERG wyróżnia europejską, polityczną, instytucjonalną, społeczno-gospodarczą i społeczno-kulturalną wartość dodaną współpracy transgranicznej (patrz: strona internetowa stowarzyszenia: www.aebr.eu).

6 *African Charter on the Values and Principles of Decentralisation, Local Governance and Local Development*. Adopted by the twenty-third ordinary session of the Assembly, held in Malabo, Equatorial Guinea. 27th June 2014. Karta, podobnie jak Konwencja z Niamey, nie weszła jeszcze w życie.

Struktura i treść konwencji

Jak każda umowa międzynarodowa, także Konwencja madrycka i Konwencja z Niamey składają się z czterech elementów: 1. tytułu, 2. wstępu, czyli preambuły, 3. dyspozycji, czyli części merytorycznej oraz 4. postanowień końcowych. Konwencja madrycka zawiera również załącznik, a w nim porozumienia modelowe. Są to wzory umów w dziedzinie współpracy transgranicznej zawieranych zarówno na szczeblu międzypaństwowym (aktualnie 14 propozycji), jak i subpaństwowym (16 propozycji)⁷. Podobne rozwiązanie jest rozważane także w Unii Afrykańskiej (IPSS: 34).

W tytułach obu dokumentów użyto słów „konwencja” oraz „o współpracy transgranicznej”. Konwencja madrycka dookreśla, iż chodzi o współpracę „między wspólnotami i władzami terytorialnymi”, wskazuje również na europejski⁸ i ramowy charakter dokumentu. Konwencja z Niamey natomiast określa Unię Afrykańską jako jej źródło⁹.

Konwencja madrycka składa się z 12 artykułów, a Konwencja z Niamey jest obszerniejsza i liczy 17 artykułów. Różnica tkwi nie tylko w liczbie, ale także w fakcie, że w Konwencji madryckiej artykuły są jedynie numerowane, a w Konwencji z Niamey mają także tytuły. W obu przypadkach ostatnie cztery artykuły to postanowienia końcowe. W Konwencji madryckiej określają one reguły wejścia w życie, przystąpienia, wypowiedzenia i notyfikacji, a w Konwencji z Niamey regulują kwestie podpisania, ratyfikacji lub przystąpienia, wejścia w życie, wnoszenia poprawek oraz depozytariusza.

W swojej istocie obie konwencje mają bardziej polityczny¹⁰ niż prawny charakter. Nie zawierają wyraźnego postanowienia przyznającego wprost władzom terytorialnym państw-stron prawa do zawierania umów o współpracy transgranicznej, a jedynie zachęcają państwa ją ratyfikujące do „ułatwiania”, „promowania” czy też „wspierania” takiej współpracy. W części merytorycznej Konwencja

7 *Model inter-states Agreements on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities oraz Outline Agreements, Statutes and Contracts on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities*. Pełna lista dostępna na stronie Biura Traktatów RE: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/106>

8 Konwencja jest otwarta do podpisu dla wszystkich członków RE, ale także do przystąpienia dla państw europejskich niebędących jej członkami (art. 10).

9 Stroną Konwencji z Niamey może być (zgodnie z art. 14) tylko państwo członkowskie UA, co oznacza, że jest ona niedostępna dla Maroka, które nie należy do Unii Afrykańskiej.

10 Na ten aspekt Konwencji madryckiej zwracają uwagę Marek Zieliński (Zieliński 2002: 54) i Adam Mikołajczyk (Mikołajczyk 2005: 226).

madrycka jest – zgodnie ze swoim tytułem – bardziej ramowa i określa jedynie najistotniejsze zasady współpracy transgranicznej, a Konwencja z Niamey bardziej konkretna: przewiduje pewne rozwiązania instytucjonalne i finansowe, których nie ma w konwencji europejskiej.

Warto podkreślić, że doświadczenia współpracy regulowanej przez Konwencję madrycką skłoniły Radę Europy do jej uzupełnienia o trzy odrębne protokoły:

1. dodatkowy z 1995 r. – wszedł w życie 1 grudnia 1998 r., reguluje prawne aspekty współpracy transgranicznej (Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 159);
2. protokół nr 2 z 1998 r. – wszedł w życie 1 lutego 2001 r., rozciąga postanowienia konwencji i protokołu dodatkowego także na inne formy współpracy wspólnot i władz terytorialnych nazwane współpracą międzyterytorialną (Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 169);
3. protokół nr 3 z 2009 r. – wszedł w życie 1 marca 2013 r., dokonuje swoistej prawnej harmonizacji form i struktur współpracy transgranicznej pod wspólnym określeniem „euroregionalne ugrupowanie współpracy” (Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 206).

W obu konwencjach widać wyraźne podobieństwo w definiowaniu współpracy transgranicznej (patrz tabela 2), choć w wersji anglojęzycznej używa się innych określeń: w Konwencji madryckiej mowa jest o „transfrontier co-operation”, a w Konwencji z Niamey o „cross-border cooperation”¹¹. Podobieństwo znajdujemy w dwóch zasadniczych punktach. Po pierwsze, współpraca transgraniczna jest rozumiana jako współpraca sąsiedzka/dobrosąsiedzka. Odnosi się więc do współdziałania podmiotów ze sobą sąsiadujących w sensie przestrzennym (graniczących). Po drugie, współpraca obejmuje dwa różne rodzaje interakcji: 1. działanie/politykę nie mające charakteru sformalizowanego oraz 2. ich formalny wyraz w postaci zawierania umów, porozumień i uzgodnień.

Zbieżność obu konwencji w zakresie podmiotów współpracy transgranicznej polega na wskazaniu wspólnot terytorialnych (*territorial communities*) i władz terytorialnych (*territorial authorities/administrations*) rozumianych jako jednostki, urzędy i organy realizujące zadania terytorialne (lokalne i regionalne) oraz uważane za takie przez prawo wewnętrzne każdego państwa. Oznacza to, że do podmiotów realizujących współpracę transgraniczną zalicza się zarówno jednostki samorządowe, jak i terenowe organy administracji rządowej. W Konwencji z Niamey dokonano poszerzenia zakresu podmiotowego

¹¹ W języku francuskim w obu konwencjach użyto określenia „transfrontalière”.

– jako odrębne kategorie wymienione są również: ludność przygraniczna (*border population*) oraz inne zainteresowane strony (*other stakeholders*). Konwencja Unii Afrykańskiej reguluje więc nie tylko współpracę prowadzoną przez jednostki terytorialne, ale także współpracę podejmowaną przez mieszkańców regionów przygranicznych, organizacje społeczne i podmioty gospodarcze.

Tabela 2. Definicja współpracy transgranicznej

Konwencja madrycka – <i>transfrontier co-operation</i>	Konwencja z Niamey – <i>cross-border cooperation</i>
Każde wspólnie podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby Umawiających się stron, jak również zawarcie porozumień i przyjęcie uzgodnień koniecznych do realizacji takich zamierzeń.	Każde działanie lub polityka mające na celu promowanie i wzmocnienie dobrosąsiedzkich stosunków między ludnością przygraniczną, wspólnotami terytorialnymi i administracją lub innymi zainteresowanymi stronami w ramach jurysdykcji dwóch lub więcej państw, w tym zawieranie umów i porozumień przydatnych do tego celu.

Źródło: art. 2 Konwencji madryckiej i art. 1 Konwencji z Niamey.

Warto podkreślić, że choć sama Konwencja madrycka odnosi się do tytułowej współpracy transgranicznej (sąsiedzkiej), to na mocy wspomnianego wcześniej protokołu nr 2 w sprawie współpracy międzyterytorialnej, wszystkie jej ustalenia dotyczą także innego typu współpracy jednostek subpaństwowych, a więc również współpracy jednostek ze sobą niesąsiadujących. Protokół jest jednak odrębnym porozumieniem i wymaga dodatkowego przystąpienia, co dotychczas uczyniły 23 państwa (4 kolejne go podpisały, ale jeszcze nie ratyfikowały).

Porównując wymienione w obu konwencjach cele współpracy transgranicznej (patrz tabela 3) należy zauważyć, że Konwencja z Niamey traktuje je znacznie szerzej. O ile w Konwencji madryckiej podkreśla się rolę współpracy transgranicznej w gospodarczo-społecznym rozwoju obszarów przygranicznych oraz – co bardzo istotne – we wzmocnieniu poczucia wspólnoty narodów europejskich, to w Konwencji z Niamey większość celów związana jest z zarządzaniem granicami, poczynając od ich wyznaczenia aż do rozwiązywania związanych z nimi sporów. Zapisy te wynikają z faktu ścisłego powiązania współpracy transgranicznej i samej konwencji z Programem Granicznym UA. Zdaniem państw afrykańskich, prawna regulacja współpracy transgranicznej powinna przyspieszyć integrację w Afryce oraz wzmocnić perspektywę pokojowego rozwiązywania sporów granicznych między członkami Unii Afrykańskiej. Podkreśla się przy tym także, że skuteczna współpraca transgraniczna jest niezbędna dla „przekształcenia obszarów przygranicznych w strefy

handlu i współpracy” (preambuła) i „katalizatory wzrostu, integracji społeczno-gospodarczej i politycznej kontynentu” (art. 2).

Tabela 3. Cele współpracy transgranicznej¹²

Konwencja madrycka	Konwencja z Niamey
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu i rozwoju obszarów przygranicznych; - przyczynianie się do postępu gospodarczego i społecznego obszarów przygranicznych oraz do umocnienia poczucia wspólnoty, które jednoczy narody Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie szans wynikających z dzielonych granic i rozwiązywanie związanych z nimi wyzwań; - ułatwienie delimitacji, demarkacji i potwierdzenia granic międzypaństwowych, zgodnie z mechanizmami uzgodnionych przez zainteresowane strony; - ułatwianie pokojowego rozwiązywania sporów granicznych; - zapewnienie efektywnego i skutecznego zintegrowanego zarządzania granicami; - przekształcenie obszarów przygranicznych w katalizatory wzrostu, integracji społeczno-gospodarczej i politycznej kontynentu; - promowanie pokoju i stabilności poprzez zapobieganie konfliktom, integrację kontynentu i pogłębianie jedności.

Źródło: Preambuła Konwencji madryckiej i art. 2 Konwencji z Niamey.

Specyfika rozwiązań afrykańskich widoczna jest również w obszarach współpracy transgranicznej (patrz tabela 4). Konwencja madrycka w preambule wymienia takie dziedziny, jak: rozwój regionów, miast i wsi, ochrona środowiska, poprawa infrastruktury publicznej oraz usług dla ludności, wzajemna pomoc w razie nieszczęść i katastrof¹³. Lista zagadnień składających się na obszary współpracy w Konwencji z Niamey jest znacznie bardziej rozbudowana i nie ma charakteru zamkniętego – zawiera sformułowanie „wszelkie inne obszary uzgodnione przez strony”. Poza zagadnieniami szeroko rozumianej współpracy gospodarczo-społecznej, w zakresie bezpieczeństwa, a także współpracy instytucjonalnej, na szczególną uwagę zasługują punkty odnoszące się do sporządzania map, wymiany informacji geograficznych i prowadzenia badań w tym zakresie,

12 Art. 2 Konwencji z Niamey wymienia nie tyle cele współpracy, co cele samej konwencji. Jest ich łącznie siedem, z pierwszą określoną jako „promowanie współpracy transgranicznej na poziomie lokalnym, subregionalnym i regionalnym”.

13 Znacznie obszerniejszą listę zawiera art. 6 wzoru porozumienia międzypaństwowego o regionalnych uzgodnieniach transgranicznych (Załącznik do Konwencji madryckiej). Zgodnie z nim, współpraca może obejmować: rozwój miast i regionów, transport i komunikację, zaopatrzenie w energię, ochronę przyrody, ochronę wód, ochronę atmosfery, szkolnictwo, kształcenie zawodowe i badania naukowe, publiczną opiekę zdrowotną, kulturę, rekreację i sport, wzajemną pomoc na wypadek nieszczęść i katastrof, turystykę, problemy związane z małym ruchem granicznym, przedsięwzięcia przemysłowe, przedsięwzięcia różne, poprawę struktury agrarnej i infrastrukturę socjalną.

a także rozminowywania terenów przygranicznych. Są to kwestie, które w warunkach europejskich nie mają zastosowania. Generalnie współpraca transgraniczna w Afryce koncentruje się wokół spraw o charakterze fundamentalnym dla ostatecznego wyznaczenia granic i przekształcenia regionów przygranicznych w strefy bezpieczeństwa.

Tabela 4. Obszary współpracy transgranicznej

Konwencja madrycka	Konwencja z Niamey
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój regionów, miast i wsi, - ochrona środowiska, - poprawa infrastruktury publicznej oraz usług dla ludności, - wzajemna pomoc w razie nieszczęść i katastrof. 	<ul style="list-style-type: none"> - kartowanie i informacja geograficzna, w tym badania; - rozwój społeczno-gospodarczy, w tym transport, komunikacja, handel, rolnictwo, rzemiosło, źródła energii, przemysł, ochrona zdrowia, warunki sanitarne, woda pitna, edukacja i ochrona środowiska; - sport i kultura; - bezpieczeństwo, zwłaszcza zwalczanie transgranicznej przestępczości, terroryzmu, piractwa i innych form przestępczości; - rozminowywanie terenów przygranicznych; - rozwój instytucjonalny we wszystkich obszarach objętych zakresem Konwencji, w tym identyfikacja, formułowanie i realizacja projektów i programów; - wszelkie inne obszary uzgodnione przez strony.

Źródło: Preambuła Konwencji madryckiej i art. 3 Konwencji z Niamey.

Jak już wspomniano, Konwencja madrycka nie zawiera zbyt wielu rozwiązań szczegółowych, pozostawiając sprawy bardziej konkretne do uregulowania w proponowanych w załączniku porozumieniach międzypaństwowych i na poziomie władz subpaństwowych. Porozumienia te dotyczą między innymi takich zagadnień, jak: wspieranie współpracy transgranicznej przez władze państwowe; organy współpracy transgranicznej władz lokalnych; lokalne i regionalne uzgodnienia transgraniczne; koordynacja przy realizacji lokalnych zadań transgranicznych o charakterze publicznym; utworzenie transgranicznych stowarzyszeń prawa prywatnego; umowy (prawa prywatnego i prawa publicznego) o zagwarantowaniu dostaw i świadczeń między władzami lokalnymi na obszarach przygranicznych; ochrona cywilna i wzajemna pomoc w przypadku katastrof w obszarze przygranicznym.

Konwencja madrycka nie przewiduje żadnej formalnej roli Rady Europy, ani innych organizacji regionalnych lub subregionalnych na kontynencie w realizacji jej postanowień, a wszelkie działania implementacyjne znajdują się w gestii państw-stron. Konwencja z Niamey ustanawia natomiast trójstopniowy mechanizm realizacji umowy, obejmujący poziom: państw, subregionalnych

ugrupowań integracyjnych¹⁴ i Unii Afrykańskiej reprezentującej kontynent jako całość¹⁵. Na poziomie Unii Afrykańskiej organem koordynującym wdrażanie konwencji jest Komisja UA (art. 10.1). To zróżnicowane podejście do roli organizacji regionalnych może wynikać z faktu, że – jak już wcześniej wspomniano – do Konwencji madryckiej mogą przystąpić nie tylko członkowie Rady Europy, ale również pozostałe państwa europejskie¹⁶, natomiast stroną Konwencji z Niamey może być wyłącznie państwo członkowskie Unii Afrykańskiej. Inną przyczyną może być odmienny charakter obu organizacji – Rada Europy jest klasyczną organizacją polityczną, natomiast Unia Afrykańska łączy w sobie cechy organizacji politycznej i ugrupowania integracyjnego, w którym zakres samodzielności państw członkowskich stopniowo ulega ograniczaniu.

Na poziomie państwowym regulacje obu konwencji są podobne. Po pierwsze, transgraniczne działania wspólnot lub władz terytorialnych muszą być zgodne z prawem wewnętrznym ich państw, co oznacza, iż konwencje jako prawo międzynarodowe nie nadają im żadnych dodatkowych uprawnień lub kompetencji, których te wspólnoty lub władze nie posiadałyby w oparciu o prawo krajowe (art. 2 Konwencji madryckiej i art. 8.3 Konwencji z Niamey). Po drugie, państwa-strony konwencji zobowiązują się do rozwiązywania prawnych, administracyjnych lub technicznych problemów mogących zakłócać rozwój współpracy transgranicznej (art. 4 Konwencji madryckiej i art. 4.1 Konwencji z Niamey). Po trzecie, umawiające się strony są zobowiązane do przekazania wszystkich możliwych informacji innym państwom, dla których informacja ta jest niezbędna dla wywiązania się z przyjętych na podstawie konwencji zobowiązań (art. 6 Konwencji madryckiej i art. 5.1 Konwencji z Niamey). I po czwarte, obie konwencje nakładają na państwa-strony obowiązek informowania władz terytorialnych w obszarach przygranicznych o dostępnych dla nich możliwościach i zobowiązaniach wynikających z konwencji (art. 7 Konwencji madryckiej i art. 7 Konwencji z Niamey).

Państwa-strony Konwencji z Niamey zobowiązane są również do przekazania Komisji UA listy właściwych władz lub organów, odpowiedzialnych

14 Są to tzw. REC's (Regional economic communities), czyli regionalne wspólnoty gospodarcze. Warto dodać, że na poziomie regionalnym współpraca transgraniczna najbardziej aktywnie prowadzona jest w Afryce Zachodniej. Wspólnota Gospodarcza Państw Afryki Zachodniej (Economic Community of West African States, ECOWAS) przyjęła *The Cross-border Initiatives Programme* (CIP) już w styczniu 2005 r. (ECOWAS 2005). Realizowany w latach 2015–2016 przez Sahel and West Africa Club (SWAC) projekt pt. *Cross-border co-operation: mapping policy networks* zidentyfikował 15 aktywnych struktur współpracy transgranicznej w tym regionie. Więcej patrz: <https://www.oecd.org/swac/ourwork/cross-border-co-operation.htm>.

15 Trójpoziomowa implementacja obowiązuje także w przypadku AUBP.

16 Poza strukturami organizacji pozostają (2016 rok) jedynie Białoruś i Kosowo.

zgodnie z ich prawem wewnętrznym za kwestie graniczne, które mają pełnić funkcje tzw. punktów kontaktowych (art. 6). Podobne punkty kontaktowe powstać mają także na poziomie regionalnych wspólnot ekonomicznych. Ich zadaniem ma być koordynacja, ocena i monitorowanie realizacji zobowiązań zawartych w konwencji (art. 9.1b). Konwencja z Niamey dodatkowo zachęca państwa-strony do harmonizacji z nią prawa krajowego (art. 7). Ich obowiązkiem jest stosowanie postanowień Konwencji poprzez: ustanowienie mechanizmów współpracy, w tym ram prawnych; wzięcie pod uwagę transpozycji postanowień konwencji w rozwoju ich polityk i strategii krajowych, a także przedkładanie, co dwa lata, sprawozdania na temat środków podjętych w celu jej wykonania (art. 8.1).

Konwencja z Niamey przewiduje możliwość powołania komitetów granicznych na poziomie pojedynczych państw i regionalnych wspólnot gospodarczych oraz ustanawia Kontynentalny Graniczny Komitet Konsultacyjny. Komitety te pełnią funkcje doradcze i konsultacyjne w zakresie współpracy transgranicznej. Państwowe komitety graniczne składać się mają z przedstawicieli „właściwych organów” i służyć doradztwem wspólnotom i władzom terytorialnym (art. 8.4). Członkowie komitetów regionalnych mają reprezentować państwa członkowskie REC's, wspierając te ostatnie (art. 9.3). Ich zadaniem jest: pomoc w formułowaniu polityk i działań na rzecz wspierania współpracy transgranicznej w dziedzinie administracji, kultury, spraw społeczno-ekonomicznych i bezpieczeństwa w danym regionie; przygotowywanie „mapy drogowej”, wyznaczającej działania niezbędne do poprawy współpracy transgranicznej; koordynacja działań, a także mobilizacja wymaganych środków do osiągnięcia celów określonych w konwencji; ułatwianie dialogu i konsultacji między regionalnymi i lokalnymi władzami położonymi po obu stronach granicy, na wniosek zainteresowanych stron państwowych; zalecanie przyjęcia najlepszych praktyk w zakresie skutecznego zarządzania i administrowania obszarami przygranicznymi; badanie problemów napotykanych przez przygraniczną ludność i proponowanie rozwiązań, na wniosek zainteresowanych stron państwowych; przygotowywanie zaleceń dotyczących sposobów i środków promowania działań transgranicznych podejmowanych przez różne podmioty usytuowane w obszarach przygranicznych, jeżeli wnioskuje o to zainteresowane państwo-strona (art. 9.4).

Komitet Kontynentalny powoływany jest przez Komisję UA i składa się z przedstawicieli regionalnych wspólnot gospodarczych. Do jego zadań należy: doradzanie Komisji w sprawach współpracy transgranicznej; rozpatrywanie i proponowanie ogólnych wytycznych w celu wspierania współpracy transgranicznej w dziedzinie administracji, bezpieczeństwa, spraw społeczno-gospodarczych, kulturalnych i innych określonych w konwencji; określenie działań

priorytetowych i zasobów potrzebnych do realizacji tych wytycznych; promowanie najlepszych praktyk dotyczących rozwoju regionów przygranicznych; badanie problemów napotykanych przez ludność pogranicza i proponowanie, w koordynacji z, i po zatwierdzeniu przez zainteresowane państwa-strony (art. 10.3).

Konwencja przewiduje powołanie Funduszu Programu Granicznego, składającego się z dobrowolnych wpłat państw członkowskich, a także dochodów, takich jak dotacje i granty UA. Sposobu wydatkowania środków Funduszu dokument nie określa, stanowiąc jedynie, iż zarządzanie Funduszem będzie zgodne z zasadami i normami finansowymi Unii Afrykańskiej (art. 11).

Konwencja z Niamey zawiera również, niewystępujące w Konwencji madryckiej, regulacje dotyczące rozstrzygania międzypaństwowych sporów dotyczących konwencji (art. 13). Zakłada polubowne ich rozwiązywanie w drodze bezpośrednich negocjacji, a jeżeli nie jest to możliwe, poprzez inne pokojowe procedury i mechanizmy dostępne w ramach Unii Afrykańskiej, takie jak dobre usługi, mediacje lub koncyliacje.

Należy dodać, że choć niewątpliwie Konwencja madrycka służyła za wzorzec dla instrumentu prawnego przyjętego przez państwa afrykańskie, co potwierdza zarówno analiza porównawcza treści obu dokumentów, jak i literatura przedmiotu (Asiwaju 2015: 74, IPSS 2012: 11), to organizacja ta nie brała formalnie udziału w pracach nad Konwencją z Niamey. Np. w spotkaniu ekspertów poprzedzającym drugą Konferencję Ministrów, które odbyło się w Addis Abebie 22–23 marca 2010 r., poza uczestnikami reprezentującymi państwa i organizacje z Afryki, udział wzięli przedstawiciele: Sekretariatu Organizacji Narodów Zjednoczonych, Afrykańskiej Komisji Gospodarczej NZ, Ligi Państw Arabskich, Międzynarodowej Organizacji Frankofońskiej, Unii Europejskiej, Europejskiego Stowarzyszenia Regionów Granicznych oraz niemieckiej Agencji Współpracy Technicznej¹⁷, ale nie było wśród nich reprezentantów Rady Europy. Organizacji tej nie ma również wśród partnerów AUBP, choć są tam takie struktury, jak: ONZ, Unia Europejska czy Organizacja Państw Amerykańskich ('From Barriers' 2013: 146–147).

Podsumowanie

Przyjęta w 1985 r. Konwencja madrycka niewątpliwie stanowiła inspirację dla państw afrykańskich opracowujących ponad 30 lat później

17 Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit – GTZ. Od 1 stycznia 2011 r. GTZ połączyło się z Deutscher Entwicklungsdienst (DED) oraz Internationale Weiterbildung und Entwicklung GmbH (InWEnt) w Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ).

Konwencję z Niamey. Podobieństwo widoczne jest przede wszystkim w przyjętej w obu dokumentach definicji współpracy transgranicznej oraz zasadach współpracy na poziomie państw. Obie konwencje zgodnie nie przyznają subpaństwowym jednostkom terytorialnym wyraźnego prawa do zawierania umów i prowadzenia współpracy transgranicznej. Analiza porównawcza konwencji pozwala na wskazanie kilku zasadniczych różnic, wśród których na szczególnie podkreślenie zasługuje trójpoziomowa implementacja Konwencji z Niamey (państwa, REC's, UA) oraz wyższy poziom jej formalizacji, czego wyrazem jest powołanie komitetów granicznych i specjalnego funduszu.

Modelowe rozwiązania Konwencji madryckiej legły u podstaw innych dwu- i wielostronnych umów międzynarodowych i stały się podstawą bardzo aktywnej współpracy transgranicznej w całej Europie. Geneza i cele Konwencji z Niamey są nieco odmienne, a sytuacja w Afryce jest zdecydowanie bardziej skomplikowana. Kodyfikacja zasad współpracy transgranicznej ma sprzyjać realizacji celów Programu Granicznego Unii Afrykańskiej. I choć przywódcy afrykańscy podkreślają, iż skuteczna współpraca transgraniczna jest warunkiem przekształcenia obszarów przygranicznych w katalizatory wzrostu oraz integracji społeczno-gospodarczej i politycznej regionu, to – przynajmniej na razie – na pierwszy plan wysuwa się zagadnienie efektywnego zarządzania ustalonymi i wyznaczonymi w terenie granicami. Stąd też wśród partnerów procesu realizacji Programu nie ma Rady Europy, a są organizacje, które mogą świadczyć państwom afrykańskim nie tylko pomoc techniczną (doradczą), ale też finansową.

Literatura:

'African Charter' (2005). African Charter on the Values and Principles of Decentralisation, Local Governance and Local Development. Pozyskano z: http://www.au.int/en/sites/default/files/treaties/7802-treaty-0049_-_african_charter_on_the_values_and_principles_of_decentralisation_local_governance_and_local_development_e.pdf.

'African Union' (2000). African Union Convention on Cross-Border Cooperation (Niamey Convention). Pozyskano z: http://au.int/en/sites/default/files/treaties/7803-treaty-0044_-_niamey_convention_african_union_convention_on_cross-border_cooperation_e.pdf.

Asiwaju, A. I. (2010). *Cross-Border Relations in Africa*. W: *Governance and Border Security in Africa*. C. Oyom Bassej & O. O. Oshita (eds). Lagos: Malthouse Press, s. 1–11.

Asiwaju, A. I. (2015). *The African Union Border Programme in European Comparative Perspective*. W: *A Companion to Border Studies*. Th. M. Wilson, H. Donnan (eds). Oxford: Wiley-Blackwell, s. 66–82.

Assembly/AU/Dec.145 (VIII). Decision on the Activities of the Peace and Security Council of the African Union and on the Status of Peace and Security in Africa. Pozyskano z: http://www.au.int/en/sites/default/files/decisions/9556-assembly_en_29_30_january_2007_auc_the_african_union_eighth_ordinary_session.pdf.

Assembly/AU/Dec.369 (XVII). Decision on the Report of the Peace and Security Council on its Activities and the State of Peace and Security in Africa. Pozyskano z: http://www.au.int/en/sites/default/files/decisions/9647-assembly_au_dec_363-390_xvii_e.pdf.

AUBP (2014a). Delimitation and Demarcation of Boundaries in Africa. General Issues and Case Studies. Addis Ababa, 2nd edition. Pozyskano z: <http://www.peaceau.org/uploads/au-2-en-2013-delim-a-demar-user-guide.pdf>.

AUBP (2014b). Installation of a Cross-Border Basic Service Infrastructure. The User's Guide. Addis Ababa, 2nd edition. Pozyskano z: <http://www.peaceau.org/uploads/au-en-implem-cross-border-user-guide-elec-version.pdf>.

Dumała, H. (1990). *Spory terytorialne w Afryce*. Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej.

Dumała, H. (2010). Współpraca transgraniczna w konwencjach Rady Europy. W: *Pogranicze polsko-niemieckie na tle granic i pograniczy europejskich*. J. Jańczak, M. Musiał-Karg, L. Wojnicz (red.). Poznań: Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM. S. 9–24.

Dumała, H. (2012). *Transnarodowe sieci terytorialne w Europie*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

ECOWAS (2005). Cross-Border Initiatives Programme 2006-2008. Abuja. Pozyskano z: <https://www.oecd.org/swac/publications/38447562.pdf>.

'From Barriers' (2013). From Barriers to Bridges. Collection of Official Texts on African Borders from 1963 to 2012. Addis Ababa 2013. Pozyskano z: <http://www.peaceau.org/uploads/au-1-en-2013-barriers-to-bridges.pdf>.

IPSS (2012). Border Governance for African Integration: Progress and Challenges. Handbook on the Maiden Edition of the IPSS Annual Colloquium. Pozyskano z: http://dspace.africaportal.org/jspui/bitstream/123456789/35057/1/border_governance_for_african_integration.pdf?1.

Kenig, M. M. (1981). *Spory i konflikty międzynarodowe w Afryce*. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej.

Kenig-Witkowska, M. (2015). Unia Afrykańska wobec problemu granic w Afryce. W: *Państwo i terytorium w prawie międzynarodowym*. J. Menkes, E. Cała-Wacinkiewicz (red.). Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck, s. 278-290.

Łętocha, T. (1973). *Granice i spory terytorialne w Afryce*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

'List of' (2016). List of countries which have signed, ratified/acceded to the African Union Convention on cross-border cooperation (Niamey Convention). Pozyskano z: http://au.int/en/sites/default/files/treaties/7803-sl-african_union_convention_on_cross-border_cooperation_niamey_convention_11.pdf.

- Meyer, R. (2015a). Discussing border affairs in Africa. Geospatial World. December. Pozyskano z: <http://geospatialworld.net/Magazine/MArticleView.aspx?aid=31639>.
- Meyer, R. (2015b). GIZ support to the African Union Border Programme. Pozyskano z: <http://geospatialworldforum.org/speaker/SpeakersImages/Roman%20Meyer.pdf>.
- Mikołajczyk, A. (2005). Regiony transgraniczne i współpraca transgraniczna. W: *Regiony*. Z. Brodecki (red.). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, s. 220–252.
- Modzelewski, W.T., Żukowski, A. (2013). Kategoria pogranicza w politologii. Aspekty teoretyczne i praktyczne. *Pogranicze. Polish Borderland Studies*, t. 1, nr 1, s. 35–43.
- ‘The African Union calls’ (2014). The African Union calls for the early entry into force of the Convention on Cross-Border Cooperation. Addis Ababa, 1 August 2014. Pozyskano z: <http://www.peaceau.org/en/article/the-african-union-calls-for-the-early-entry-into-force-of-the-cross-border-cooperation-convention>.
- ‘The African Union celebrates’ (2014). The African Union celebrates the 4th African Border Day (Newly Adopted Convention on Cross-Border Cooperation Introduced). Addis Ababa, 06 June 2014. Pozyskano z: <http://www.peaceau.org/en/article/the-african-union-celebrates-the-4th-african-border-day-newly-adopted-convention-on-cross-border-cooperation-introduced>.
- Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 106. Pozyskano z: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/106>.
- Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 159. Pozyskano z: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/159>.
- Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 169. Pozyskano z: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/169>.
- Treaty Office of the Council of Europe. CETS No. 206. Pozyskano z: <http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/206>.
- Zajączkowski, K. (2010). Przestrzeń i granice a regionalizm w Afryce Subsaharyjskiej – afrykańska i europejska percepcja. *Forum Politologiczne*, t. 10, s. 189–224.
- Zieliński, M. (2002). Europejska konwencja ramowa o współpracy transgranicznej między wspólnotami i władzami terytorialnymi. *Gubernaculum et Administratio. Historia – Prawo – Administracja*, z. 2, s. 45–59.
- Żukowski, A. (2010). Pogranicza w Afryce Subsaharyjskiej. Regiony współpracy czy konfliktów? *Forum Politologiczne*, t. 10, s. 225–241.

The Madrid Convention – the Niamey Convention: an European model for Africa

Abstract:

The article is aimed at addressing two crucial questions. Firstly, when preparing convention on trans-border cooperation, has the African Union used as a model the European solutions elaborated by the Council of Europe and, if yes, to what extent? The scope of potential benchmarks includes a definition of trans-border cooperation, structure and content adapted in the convention. Secondly, which of the solutions applied in the Niamey Convention are determined by conditions peculiar to Africa and what are the characteristic features of these solutions? Instead of an empirical analysis of the examples of trans-border cooperation, this article is based on an analysis of the legal sources (the comparative content analysis of the conventions).

Keywords:

trans-border cooperation, Council of Europe, African Union, Madrid Convention, Niamey Convention